

ФАСИЛІТАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА В РОЗВИТКУ ПАРТНЕРСТВА З БАТЬКАМИ

УДК 378.13

Яцюк Марія Валеріївна,

*кандидат психологічних наук, доцент,
КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»;*

Коц Олеся Іванівна,

*завідувач відділу виховної роботи,
КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»*

Анотація. У статті обґрунтоване використання фасилітативних технологій у організаційній діяльності класного керівника. Розкриті особливості упровадження методів «Меморандум співпраці» та «Сфокусованої бесіди» як інструментів розвитку партнерства педагога з батьками учнів.

Ключові слова: педагогіка партнерства, педагогічна технологія, фасилітативний підхід, батьківська відповідальність, згуртування класного колективу.

Актуальність дослідження. Освітня реформа «Нова українська школа» стає дієвим інструментом трансформації освітнього середовища за умови активної включеної позиції усіх учасників освітнього процесу. Ефективність роботи класного керівника з учнівським колективом забезпечується мотивованою участю педагогів, учнів та їх батьків у реалізації спільних цілей на засадах педагогіки партнерства. Досягнути її можливо через використання успішних технологій управління груповою динамікою та досягнення згуртованості колективу учнів. Методи фасилітації позитивно зарекомендували себе в організаційній та управлінській діяльності виробничих та бізнес-колективів, на часі активно обговорюються та досліджуються в освітній діяльності.

Короткий аналіз досліджень. Методи фасилітації розглядаються науковцями в контексті ефективного інструменту розвитку культури

освітнього середовища. Вивченням феномену педагогічної фасилітації займаються П. В. Лушин, Д. А. Івахненко, І. В. Жижина; ідеї ненасильницького спілкування розвиває Т. Р. Браніцька, структуру компонентів фасилітативного потенціалу особистості вивчала М. Й. Казанжи, методологічні засади ICDP у педагогічній діяльності упроваджує К. Хундейде, Р. Армстронг та ін.

Мета публікації полягає в обґрунтуванні фасилітативних технологій як ефективного педагогічного інструментарію роботи класного керівника з батьківською аудиторією.

Завдання статті: обґрунтувати доцільність використання фасилітативних технологій класним керівником у розвитку партнерства з батьками учнів.

Для вирішення завдань дослідження застосовано **комплекс методів теоретичного дослідження**, які взаємодоповнюють один одного: аналіз психологопедагогічної літератури з обраної проблеми, систематизація та узагальнення отриманої інформації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фасилітативний підхід є цінним педагогічним ресурсом, за якого досягається значне включення учасників у спільну справу, що створює можливості для навчання та розвитку групи. Великим плюсом використання фасилітативних технологій є досягнення розуміння спільних цілей аудиторією, ефективного використання часу та енергії.

Під згуртованістю учнівського колективу ми розуміємо стан групового організму, який характеризується високим рівнем усвідомлення групових цілей та цінності групових досягнень, почуттям групової єдності, визнанням і поцінуванням участі кожного члена спільності. Цей груповий феномен можна розглядати як силу тяжіння членів групи до групи, можливість їхнього спільного впливу на окремого члена, спосіб збереження активності групи і застереження її розпаду.

Ключовими факторами, що об'єднує групу у колектив є спільна важлива для кожного члена мета діяльності, сумісність членів колективу та інтенсивність їх комунікацій та взаємодії.

Досягнення згуртованості класного колективу є результатом колективної спільної праці батьків та педагога.

Для забезпечення оптимальних умов розвитку учнів підліткового віку на дорослих покладається відповідальність мудрого супроводу дитини, що дорослішає, у вирії її інтересів, захоплень, виборів орієнтирів, експериментувань. Підлітку важливо зустріти небайдуже, чуйне, поважливе ставлення дорослого до нагальних питань, потреб та запитів дитини. Водночас, підліток потребує автономності, означення власної суб'єктності у тих виборах, які чинить. Для формування рис моральної зрілої особистості підлітки потребують зразків для наслідування, умов безпечного випробовування та презентації власних компетенцій, рефлексивного діалогу з компетентними дорослими.

Фасилітативний підхід є ефективною стратегією лідерства класного керівника, за якого досягається ефективно вирішення проблемних питань класного колективу в колективному обговоренні. Він дозволяє кожному учаснику спільної праці реально оцінити свої сильні і слабкі сторони, визначити відповідальність домагань своїх можливостям, правам, свободам й інтересам інших. Поряд із цим, це виявляє вагомість, цінність дій, знань кожного учасника взаємодії у створенні спільного продукту з урахуванням їхніх сенсів і можливостей. Даний підхід «полегшує обдумування та прийняття рішення разом». Так, заохочення партнерства батьківської аудиторії з класним керівником будується на засадах розподіленого лідерства та відповідальності.

В організації партнерства та співробітництва з батьками учнів середніх класів ми опираємося на провідний досвід канадських колег (Стейплз, В., 2020) із використання фасилітативного підходу класними керівниками в роботі з батьківською спільнотою.

На початку року доречно використовувати метод «Меморандум співпраці», який є угодою між учасниками освітнього процесу щодо реагування на конфліктні та суперечливі ситуації життя класного колективу. Мета даного методу полягає в організації обговорення батьками типових проблемних випадків, які трапляються в середній школі, і можливостей конструктивного виходу із них.

Саме обговорення можна організувати за методикою «Світове кафе». Колектив батьків розподіляється на мікрогрупи за кількістю проблемних ситуацій, які розглядатимуться на зборах. Наприклад, можна обрати 4 типові ситуації (випадок бійки між учнями, асоціального вчинку, сварки учнів з використанням ненормативної лексики тощо). Кожна ситуація розглядатиметься учасниками за окремим столом, до якого закріплюють відповідальну особу – «господаря столику». Його завдання полягає в ознайомленні групи з ситуацією та фіксацією ухвал прийнятих учасниками за результатами обговорення. Мета обговорення полягає у формуванні протоколу дій учасників освітнього процесу у критичній ситуації, наведеній у прикладу, із дотриманням правових норм чинного законодавства. Кожна мікрогрупа батьків починає працювати з одною ситуацією упродовж 10 хвилин. Вони мають розібрати ситуацію, проаналізувати її та запропонувати можливі дії сторін для її вирішення. Після вказаного часу, мікрогрупа батьків змінює столик дискусії (наприклад, рухається за годинниковою стрілкою).

Наступна група знайомиться з ситуацією та її аналізом, виконаним попередніми учасниками та доповнює протокол дій своїми пропозиціями. Так кожна група не менше 3 разів бере участь в обговоренні ситуацій. Останнє коло дискусійного обговорення присвячено упорядкуванню ідей в єдину ухвалу – протокол дій учасників освітнього процесу в певній критичній ситуації. Результат роботи письмово фіксується у Меморандумі співпраці класу та публікується у спільній групі в соціальній мережі. Очікуваний результат такої роботи полягає у пропедевтиці загострення

конфліктів та вироблення групових норм їх регулювання для усіх учасників освітнього процесу.

Інший фасилітативний метод, який позитивно зарекомендував себе в роботі з батьками, метод Сфокусованої бесіди або ОРІП (Стейплз, В., 2020). Наведемо авторське бачення використання методу у консолідації зусиль батьків та педагога щодо згуртування учнівського колективу конкретного класу. Мета використання методу полягає в актуалізації батьківської активної позиції у психоемоційному благополуччі класу. Мета зустрічі полягає у створенні плану заходів, які би сприяли згуртуванню класного колективу. Виконання кожного етапу бесіди класним керівником фіксується у шаблоні зустрічі.

Перший рівень методу передбачає аналіз об'єктивної ситуації в класі. Тому він має назву «об'єктивний рівень» – «О». Ми пропонуємо батькам проаналізувати настрої своїх дітей, які вони засвідчували у них після повернення зі школи. Їм потрібно розподілити 100 % серед трьох смайликів, що зображують негативний настрій, позитивний настрій та нейтральний настрій. У такий спосіб ми маємо можливість швидко промоніторити перевагу одного з настроїв у учнів.

Другий рівень пропонує батькам прорефлексувати смислове наповнення таких переживань дітей («Рефлексивний рівень» – «Р»). Ми пропонуємо їм пригадати 2-3 враження, якими учні ділилися з батьками по завершенню робочого дня. Їх також батьки фіксують тезисно та розміщують на спільному шаблоні.

Третій рівень опрацювання проблеми передбачає інтерпретацію інформації («Інтерпретативний рівень» – «І»). На цьому рівні батьки шукають розуміння своїх дітей, обмінюються власними міркуваннями, проєктують можливі інтерпретації дітей. Цей рівень пропонує батькам ідентифікувати переживання дітей, спонукає зрозуміти почуття та ставлення дітей до класу. Даний етап передбачає інсайти щодо того, що саме потребують учні класу.

Четвертий етап – «Прийняття рішення» – «П». У ньому можна виділити підетапи: «мозковий штурм», «кластеризація ідей» та «вибір заходу для реалізації задуму». Батькам пропонується засобами мозкового штурму згенерувати ідеї спільних заходів, які могли би змінити ситуацію на краще та відповідали б запиту дітей. Вирій ідей далі слід кластеризувати, тобто об'єднати у тематичні хмари. Батьківський колектив рівномірно розподіляють за кількістю виділених груп та пропонують надати спільну назву об'єднаним ідеям.

Наступний крок обговорення передбачає вибір найкращого варіанту: самого заходу, змісту, форми проведення, прогнозу витрат та ін. Завершення роботи в групі передбачає ухвалення заходу у плані виховної роботи класу. Обговорюється дата та час проведення. Відповідальність за реалізацію заходу покладається на мікрогрупу батьків, а функції модератора та фасилітатора бере на себе класний керівник.

Реалізація запланованих заходів позитивно впливає на згуртування класного колективу, наповнює позитивними переживаннями історію життя класу, зближує дітей, подає їм прекрасні зразки активної творчої роботи батьків та викликає почуття єдності в колективі.

Вищезазначене дозволяє зробити **висновок**, що фасилітативний підхід класного керівника цілком реалізує принцип педагогіки партнерства нової української школи. Його реалізація педагогом полегшує взаємодію учасників освітнього процесу у розподіленій відповідальності з батьками, є врахуванням їхніх ініціатив та усвідомлених виборів.

Перспективи подальших досліджень полягатимуть у розробці та апробації тренінгу розвитку фасилітації педагога.

Список використаної літератури:

1. Казанжи, М. Й. (2007). *Психологічні особливості фасилітативності як властивості особистості*, Одеса, 190 [українською мовою].

2. Лушин, П. В. (2003). *Учимся фасилитировать*, Кировоград: Изд. Кировоградского педагогического университета, 52 [українською мовою].
3. Стейплз, В. (2020). Вжити й порозумітися. Три методи фасилітації на допомогу шкільним спільнотам. *Навички сфокусованої бесіди для шкіл: 100 способів мислити ясно і навчати цікаво* [українською мовою].
4. Hundeide, K., Armstrong, N. (2011). ICDP approach to awareness-raising about children's rights and preventing violence, child abuse, and neglect // *Child Abuse & Neglect*, 35 [англійською мовою].